

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 3. ДЕЦЕМБРА 1887.

* ГОДИНА XII. *

ПОЗОРИШТЕ

* БРОЈ 35. *

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Идлази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ПОГЛЕД СА ПОЗОРНИЦЕ НА ПОЗОРНИЦУ.

ПИШЕ С. ЛУКИН ЛАЗИЋ.

I.

Код великих образованих народа европских постоји већ читава литература о глумаштву, што је веома много допринело, да се у њих и ова грана уметности узвисила на онај ступањ, на коме је сад. На тој врсти књижевности радили су многи чувени књижевници и критичари светскога гласа, а с њима упоред и многи глумци, који су тиме доста припомогли решавању најтежих позоришних и драмских питања. Писало се тамо сила што шта, што се врло корисно применило на правилан развитак драме и позорнице, и што је снажно утицало, да се развије реалан правац и здрав укус, како код драмских писаца, тако и код самих глумаца и публике. У њих је то већ скоро решена ствар, бар што се вештине тиче, изузимајући помодне новотарије преживелих закерала у погледу репертоара — док се у нас, истом у новије доба, тек нешто покушава. Оно, што се у нас до сада о томе писало, врло је мало. По гдекоја сличица, чланак, преглед, извештај, или овлаши написана рецензија — то је све; па и то је тако расштркано по различним листовима и часописима, да му се не зна ни крсна имена. Човек, који би хтео да се на нашем језику из књиге упозна са драмском уметношћу и њеним сувременим стањем и значајем, морао би уложити сила труда око тога. Ништа није систематизирано, ништа распоређено; никде каквога знатнијега дела и овеће студије, која би могла послужити као упутство. Лист „По-

зориште“, који ево већ 12 година издаје управа спр. нар. позоришта, још је по најдубљи извор у тој струци; али и он не доноси увек оно, што би требало, да је од трајнија значаја. Нико неће озбиљно да се прихвати стална сарадњиштва на томе преко потребном листу и да темељно расправља важнија питања. И ко ради, ради као по невољи, узгрен — кад му падне на памет. То је стара болест наша; свикили смо, да нам све иде с дана на дан. Ослањамо се један на другога, а најпосле сви на једнога, као да један човек, поред толиких осталих дужности, може сам да подмири све захтеве листа, да га одржи на висини одређена правца и да му да потпуну вредност. А читалачка публика, а претплатна? Маните, молим вас! Шта се осталог света тичу „новосадске“ ствари!

Да, време је и ваљало би, да и ми што више порадимо на томе пољу, ако смо напретку ради; или бар да приbereмо из стране књижевности све, што је на томе путу здраво и честито, па да то мало по мало расађујемо по нашем земљишту. Тиме би се и у нас засновало нешто трајније и значајније у том правцу, а уз то би се подигла озбиљна, зрела и посве објективна критика, која се не пише из кокетерије и дуга времена, него из дужности и моралнога подстака; критика, којој би био задатак, не само да хвали и осуђује, него и да обавештава, упућује — учи. Таква би критика проширила мисаони круг и стекла поверења код онога, за кога се пише, да је то све заиста тако

као што се вели. У усти мах наши би глумци имали на своме огњишту чврста ослонца и основа за проучавање, а по томе и сигурног путевођу у послу свом. То би био начин, да се у нашем новом глумачком покољењу одгаји стална интелигенција, која би тачно схватила свој рад, и која би давала бољег јемства за бољу будућност.

Но овим није све исцрпљено. Није довољно рећи некоме, да буде нешто, него му ваља дати и могућности, да то постигне; ваља му дати средстава, да се развије и унапреди према задатку свом. Залуд је за некога писати и најбоље књиге, ако су томе закрчене све стазе, које воде светом извору њиховом. Много ли је жедних душа малаксало и угинуло на томе путу, очајавајући у закутку, као пророк Мојсије на међи земље хананске.

О овоме би се — да је вајде — и о свему, што је горе речено, дало писати на дуго и на широко, али овде није ни места ни довољно простора. Оно, што се смера изнети у току свога летимичног прегледа, само је слаб нацрт стања и прилика на позорници и око ње, а израђен најкраћим потезима, на темељу личног искуства. Ово је само лак поглед на ствари и догађаје из садашњости, а то још није свето писмо. Једини успех, који се овим жели постићи, то је, да се покрене озбиљна пажња оних, који би требали да размишљају о овим предметима, а тако исто и оних, који су способни и позвани да их решавају и реше.

Поштовани читаоци нека буду тако добри, да се стрпе до краја, и да истом онда изричу свој суд.

Прослава 25-годишњег глумовања Иване Сајевићке.

(Свршетак.)

У реду здравица први узе реч члан поз. одбора Вардијан, те поздрави свечарицу у име кр. поверилика Кнајзла, који је био болешћу запречен, те у име позоришног одбора, којега су чланови као одборници „Матице хrvатске“ морали да присуствују прослави додотовљења матичине куће. После тог говора читao је Фијан посланицу Сењана, коју смо напред приопћили. Осим тога прочитано је 35 телеграма и то: из Осека 5, из Сења 4, из Бакова 3, из Беловара 3, из Новог Сада 3, из Београда 3, из Беча 2, из Граца 2, из Карловца 2, из Прага, Љубљане, Бањалуке, Панчева, Илока, Самобора, Светога Ивана по један. Миле Старчевић је говорио у име свеучилишних грађана, а радник Јурислав Мамек прозборио је управо лепо у име певачког друштва „Слободе“. А кад је свршио лепим речима: „Бог дао да вацу педесетогодишњицу доживимо у већој, сретнијој и слободнијој Хrvатској!“ — заорило је управо урнебесно кличање.

Говорили су још: редитељ Антон, у име опере, Иблер, веома дugo у име своје, Мандровић наздравио одбору, а захвалио се Вардијан, Сајевић опери, Теркуци се у име њено захвалио, Стошић Мандровићу, а Шеноа, уз велико одбравање, свечарици као жени и мајци. Међу те здравице уплатала су певачка друштва пешице:

„Коло“ певало је: „Сан“, од Ајзенхута, „Слога“, „Бачку“, „Црногорац Црногорки“, „На мору“, „Словенец“: „Слобода“, „У бој“ и „Прошња“, а сва три скупа „Живила Хrvатска“. Сајевић у лепом говору захвалио је врлим певачима. Око једног сата почело се разлазити, али који су остали нису пожалили, јер дођоше са забаве „Матице Хrvатске“: Дежелић, Томић и др. Хојић, те су примљени складним сада већ ради мањине друштва слабијим „Живили“. Дежелић донео је свечарици честитку одбора „Матице Хrvатске“, те ју је у красном говору растумачио. По том је забава до беле зоре фамилијарније настављена, те је друштво отпратило личну свечарицу кући, зажелив јој мирну лаку ноћ, а о тој ноћи може се данас свакако оправдано рећи, да ју је проснивала на својим лаворима...

Што је јуче било јоште славље и занос симпатије за уметницу, данас је исторички факат, а као такав није од мале важности у повести налига театра. Тај факат ми дакле бележимо: „Дне 16. новембра 1887. славила је уметница Ивана Сајевићка, двадесетпетогодишњицу свога глумовања, и том приликом показао је хrvатски народ, да знаде ценити праву, једину божанску уметност. Тај израз штовања доказ је да нас општина на свету.“

И тим ми свршавамо ово ретке речима Хрвата | ли Вам педесетгодишњицу у већој, сретнијој, | радника Јурислава Мамека: „Да Бог да доживи- | слободнијој Хрватској!“
У Загребу.

Фикс.

ЛИСТИЋИ.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У Н. САДУ.

(*Фауст*, трагедија у 6 раздела, написао В. Гете, превео Милан Савић, за српску позорницу удеои А. Хаџић. Приказана 1. децембра о. г.)

Протекло је од прилике две године од како је овај комад представљан на нашој позорници први пут. Критика је дosta оширино говорила, кад се први пут код нас давао овај комад колико о самом делу, толико и о самом преводу. Резултат је критике био: да је врло добро урађено, што је комад увршћен у наш репертоар. Садржај и тенденција овог комада, кога је написао немачки великан Гете, сваком је мање више позната. Сад ћемо само да се мало обазремо на приказ појединих осoba. *Г. Мильковић* (*Фауст*) одговорио је свима захтевима потпуно, т. ј. тамо, где стоји у питању вештине. Али у нечем као да је *Г. Мильковић* остао стари, као и пре две године. Пре две године је такођер добро играо, али се могло приметити — баш као и сад — да није научио добро улогу, а то се видело по неточности у говору. Време је већ крајње, да и *Г. Мильковић* учини крај том неугодном замерању. — *Г. Ружић* (*Мефистофелес*) стојао је и овог вечера на врхунцу вештине. Течност и јасност у говору, па и цео приказ као да је код њега у најбољем јеку био. — *Гђица Л. Хаџићева* (*Маргарита*) такођер је вешто овог вечера одиграла своју тешку улогу. Награда овог вечера био је бурни пљесак и изазив благодарне публике. Само при крају — што није кривица њена — као да је издавао глас, но ипак је усиљено напрезање учинило, да је остало све до краја при једнаком степену играња. — *Гђа Ј. Добриновићка* (*Марта*) није ни најмање попустила у свом приказу, пита више, као да је овог пута показала још више вештине, што се нарочито могло ознати у дијалогу са *Мефистом*. Пре две године приметило се да је по каткад — као први пут — претеривала у својој игри, али сад је сасвим одговорила и захтевима строжије критике. — *Г. Љукчић* (дух) добро је одиграо своју малу улогу. — *Г. Васиљевић* (*Валентин*) такођер је добро играо, што сведочи и његов пад на земљу. У том моменту, кад је пао, као да му се и глас променуо. — *Г. Лазић* (зао дух) био је дosta веран тумач пинчевих мисли у својој улози. — *Г. В. Димитријевић* (ученик) изи-

шао је последњи пут у својој улози, као члан наше позоришне дружине. Играо је врло добро. Наше позориште изгубило је у г. В. Димитријевићу доста ваљаног приказивача шаљивих и наивних улога. За то му и кажемо: Сретно му било, где год ходио! И остало особље је играло дosta добро. Овог вечера примењено је, да је овај комад, поред тог што је већ скраћен при удешиавању за позорницу, још и више скраћен. Да ли је то тако морало бити према данашњим нашим позоришним приликама?

Х—А.

(Ред позоришних представа.) У суботу 5. децембра први пут: „Федора.“ Драма у 4 чина, написао В. Сарду, превео Ј. Мишкатовић.

У недељу 6. децембра представа за децу са спуштеним ценама: „Вампир и чизмар.“ Позоришна игра у 3 чина, с певањем од Ј. Сигетије, за српску позорницу прерадио Ј. Торђевић. I. чип. — За тим први пут: „Милош у Латинима.“ Слика у 1. чину, од М. П. Шапчанина.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(Драговољачне представе у Загребу у корист пострадалих Загорца). „Друштво црвенога крста“ приредило је у корист пострадалих Загорца, представу, која се тако допала, да се морала три пута давати, и то 2. 3. и 5. децембра о. г. Представа та започела се розеновом шаљивом игром „Мајчине очи“. Затим је дошла жива слика „Катарина Корнаро“, која је испала прекрасно, и ако није била добро осветљена. Катарину Корнарову представљала је бароница Рамбергова. Др. Крињави настојао је, да се његова „живи“ слика колико год може подудара с познатом макартовом сликом, те му је то драговољним суделовањем многобројних господица — најлепшим цвећем у загребачком врту лепоте — изврено пошло за руком. Сам Макарт, мајстор у аранжовању живих слика као и у колориту, да је устао из гроба, био би без сумње задовољан с Катарином Корнаровом у народном позоришту. Поједине лепотице, које су задивиле свеколику публику, не можемо спомињати, јер не знамо каквим редом да почнемо, али за то можемо рећи, да су „делови“ слике били тако красни и дражесни, да се под утиском тих долова тешко дала обухватити целина.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

16. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИПЛАТИ 12.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 3. ДЕЦЕМБРА 1887.

Први пут:

ПОКЛОН.

ШАЉИВА ИГРА У 1 ЧИНУ, ОД К. А. ГЕРНЕРА, ПРЕВЕО САВА ПЕТРОВИЋ. (РЕДИТЕЉ: ДОБРИНОВИЋ.)

ОСОБЕ:

Путфаркен, богаташ	Миљковић.
Антонија, жена му	З. Милојевићка.
Павлина, њихова кћи.	М. Максимовићева.
Тетка Берингова	Ј. Добриновићка.
Ујак Шпанагел.	Добриновић.
Густав Гритнер	Марковић.
Глокеншлагер	Кестерчанек.
Кочијаш	Васиљевић.
Носач	Живковић.

Збија се у малој престоничкој вароши у немачкој.

Пре тога:

ГРЕНГОАР.

ПОЗОРИНИНА ИГРА У 1 РАДЊИ, ОД Т. БАНВИЉА, ПРЕВЕО Ј. ЂОРЂЕВИЋ.

ОСОБЕ:

Лудвик XI., краљ француски	Миљковић.
Шијер Гренгоар	Ружић.
Симон Фурније, трговац	Милојевић.
Лујза, његова кћи	Л. Хаџићева.
Оливје Ле-Дем, берберин краљев	Лазић.
Николија Андријева, сестра симонова, удовица	Т. Лукићка.
Пажеви краљевски. Слуге Симона Фурнијера. Официри и стрелци шкотске страже. Место: варош Туру Француској. Време: год. 1489.	

У суботу 5. децембра први пут: „ФЕДОРА.“ Драма у 4 чина, написао В. Сарду, превео Ј. Мишкатовић.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 пре и од 3—5 сахата после подне, а увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.

(B. dt. fiz.)